

MAGÁNBIZTONSÁGI SZERVEZETEK ÉS A RENDVÉDELEM

Tanulmányomban egy viszonylag új megközelítést kívánom adni a rendvédelem fejlesztésének, a rendvédelem és a magánbiztonsági szervezetek kapcsolatán keresztül.

A rendészet és a rendvédelem kifejezések, azok jelenleg alkalmazott fogalmi köre az állami rendészeti tevékenységet és a rendvédelmet – rendvédelmi szervezeteket értelmezi, tehát azokat állami monopóliumként kezeli. Ugyanakkor mértékadó szakmai elemzések már jelzik, hogy a változó gazdasági és társadalmi viszonyokból következő kérdésekre is válaszokat kell találni. Tehát a rendészet és a rendvédelem is folyamatos megújításra, a változó körülményekhez való igazításra szorul.⁴⁴⁰

A közrendészet és a magánbiztonság viszonyát a 2010-es kiadványban már górcső alá vettem, ezért most erre nem kívánok kitérni.⁴⁴¹ Ragaszkodom a címben szereplő téma kifejtéséhez. Ennek megfelelően a „rendvédelem” és a „magánbiztonsági szervezetek” kifejezéseket a tanulmányom céljaihoz szűkítve az alábbiak szerint értelmezem:

- Rendvédelem: szabályok betartatására és a megbomlott rend helyreállítására való képesség.
- Magánbiztonsági szervezetek:
 - Biztonsági szolgáltató vállalkozások által nyújtott szolgáltatás.
 - Saját állományban lévő biztonsági személyzet által végzett biztonsági tevékenység.
 - Az előbbi két változat vegyes megjelenítése, általában saját állományban a biztonságszervezés és vállalkozásban a biztonsági szolgálat.
 - Adott személy saját maga végzi a saját biztonságával összefüggő tevékenységet (jellemzően: magánszemélyek, kis vállalkozások).

Az elemzés elengedhetetlen része a magánbiztonsági szervezetek működésének alapvető jellemzőit tisztázni:

1)

A magánbiztonsági szervezetek feladatainak alapvető jellemzője, hogy az a megbízótól kapott-átruházott jogköröket alkalmazza a vagyoni védelmi törvényben meghatározott kereteken belül. A vagyoni védelmi törvényben foglaltak általánosítása azért helytálló, mert a törvény külön kitér arra, hogy a szakmai követelmények (konkrét törvény helyekre való hivatkozás) irányadóak bármely foglalkoztatási jogviszonyban működtetett tevékenységre. Ez konkrétan azt jelenti például, hogy a saját állományban foglalkoztatott portásnak, vagy adott üzletben ilyen feladattal megbízott bolti személyzetnek ugyanúgy be kell tartani a csomag átvizsgálásra vonatkozó törvényben foglalt szabályokat, mint a

⁴⁴⁰ E gondolat megjelenik például Finszter Géza: A rendészet elmélete. KJK-Kerszöv Jogi és Üzleti Kiadó. Budapest, 2003.

⁴⁴¹ Lásd: Czilják József: A biztonságszervezés helye a magánbiztonság rendszerében. Pécsi Határőr Tudományos Közlemények XI. szám. Pécs, 2011. 305-308. o.

biztonsági szolgáltatást végző vagyonőrnek. Vagy: a biztonságtechnikai rendszerek telepítésének vagyonvédelmi törvényben foglalt követelményeit annak is irányadó jelleggel be kell tartania, aki saját magának helyezi üzembe azt. (Nem lehet például a ház előtt lévő - közterületnek minősülő - járdaszakasz eseményeit arra nem jogosított személynek vagy szervezetnek kamerával figyelni és rögzíteni) stb.

2)

A megbízót csak saját és közvetlen környezete élete, testi épsége és javai megóvása vezérli, néhány kivételtől eltekintve állami jogszabály nem kényszeríti, hogy a veszélyeztetettséggel arányos védelmet tartson fenn. E vonatkozásban a biztonságtechnikai szabványokon kívül nincs olyan rendező elv, mely mentén taxatívum meg lehetne ítélni, hogy adott személy vagy szervezet megtett-e adott helyzetben minden tőle elvárható a veszélyhelyzet elkerülése érdekében. Tehát nincsenek szakmai elvek-normák, bár néhány területen már megjelentek ilyen irányú szakanyagok. Például sportrendezvények biztosítása, rendezvények biztosítása, fegyveres vagyonvédelmi feladatok ellátása, bevásárló központok kiürítése, stb. Átfogó jellegű szakmai szabályrendszer azonban még nem készült, ugyanakkor a magánbiztonság ennek rendkívüli mértékben érzi a hiányát.

Jelenleg a biztonságnak nincs megfelelő értéke. Elterjedt szemlélet: ha baj van „majd jönnek a szakszolgálatok, folyamatosan nem költök rá”. „Nem ér meg annyit, mint amennyit a biztonságra kellene költeni”. „Majd feljelentést teszek és fizet a biztosító, még így is kevesebbe kerül”. „Ha már a biztonságra költenem kell, melyik a legolcsóbb” stb.

Természetesen tisztelet a kivételnek. Jellemző példa: rendezvények biztosítása során nem terveznek a rendkívüli helyzetek kezeléséhez szüksége személyi-anyagi és technikai feltételrendszer megteremtésével, az ilyen események kezelésének begyakorlásához szükséges idővel. Ilyen például: a játékvezetők és segítői védelmekimenekítése; rendezvényt zavaró személyek eltávolítása; szektor kiürítése; rendezvény helyszínének kiürítése vagy kimenekítés stb. Ehhez természetesen megfelelő létszámra, olyan tartalék erőre van szükség, aki erre pszichikailag, fizikailag és szakmailag megfelelően fel van készítve. Ugyanezek a problémák természetesen objektumok személy- és vagyonvédelme vonatkozásában is fellelhetők.

Tisztában vagyok vele, hogy az alapvető ok a költségek oldalán keresendő. Ugyanakkor „csak” az állami előírások betartása a büntetés visszatartó ereje miatt, nem ment meg a pánikhelyzet kialakulásától, a tragédia bekövetkezésétől. Látni kell azonban azt is, hogy az alul biztosítás, vagy a túlbiztosítás egyaránt többre kerülhet, mint a veszélyeztetettséggel arányos, optimális biztonsági szint megtervezése és fenntartása.

A fenti példákban látható, hogy ezekben az esetekben nincs kockázatelemzés és veszélyeztetettséggel arányos biztonság. Ebből következően igen nagy a véletlen szerepe a rendkívüli események bekövetkezésében. Ebből egyenesen következik, hogy a rendvédelmi szervek szakszolgálatának igen nagy arányban azért kell intézkedniük, mert az arra illetékes nem tett meg minden tőle elvárható az esemény megelőzése érdekében. Mindez pedig számottevő erőt köt le és természetesen ennek megfelelően indokolatlan költségterhet jelent. Ugyanakkor látni kell, hogy több mint tíz éve folyik magánbiztonsági jellegű szakmunkás képzés, mely a kétségtelenül jelentős hiányosságai ellenére, azért a tömegképzésen keretében bocsát ki olyan személyeket – méghozzá viszonylag nagy számban –, akik szakmai elméleti-gyakorlati feltételekkel rendelkeznek adott magánbiztonsági feladatok követelmény szintű végrehajtására.

Baranya megyében például 1999 óta 276 csoportban 5.832 fő vizsgázott ebből 258 fő (a vizsgázók 4,5%-a) volt sikertelen. Még egy beszédes szám: szintén Baranya megyében a Kamara működése óta, tehát több mint 10 éve, 10.000 fő adatait kezelték, ebből jelenleg 3.500 fő aktív. A fenti számokhoz még fontos adalék, hogy a kizártak száma megközelítőleg 350 fő. Ezek a számok azt jelentik, hogy vannak felkészült és alkalmas magánbiztonsági szakemberek, akik az állam által garantált közbizalomnak is megfelelnek (fokozott előéleti követelmények), hiszen a 350 fős „öntisztulás” az arra alkalmatlanok rendszerből történő kikerülését jelenti még akkor is, ha tudomásul vesszük, hogy a hiányos szakmai szabályok miatt, az erre épülő etikai követelmények is viszonylag alacsony határfokúak.

Tanulmányom szempontjából – fontosságára való tekintettel – külön kiemelem a felsőfokú biztonságsszervező képzést. Baranya megyében, a fenti időszakban 3 csoportban összesen 28 fő végzett. Ez azt jelenti, hogy olyan végzettséggel kerülnek ki szakemberek, akik képesek magánbiztonsági terveket-okmányokat készíteni, kockázatelemzést végezni. Sajnos felkészültségükre igen kevés az igény, többségében vagyönörként találnak munkahelyet.

Ahhoz, hogy rávilágíthassak a rendvédelem és a magánbiztonsági szervezetek közötti kapcsolatra és az abból kinyerhető lehetőségekre, meg kell vizsgálni rendészeti szempontból, hogyan működik jól egy szervezet. Hogyan is működik jól egy szervezet?

- Összeállítja biztonsági koncepcióját a szervezet működési céljainak megfelelően, figyelembe véve a működésére vonatkozó állami szabályokat.
- Elkészíti biztonsági szabályzatát, melybe bedolgozza a vonatkozó állami szabályokat úgy, hogy azoknak rendeli alá saját szabályait. Ennek rendeltetése a szervezett, biztonságos és hatékony működés általános szabályainak rendszerbe foglalása. Ebben meghatározza a témafelelős vezetőt és a szervezetet, mely ezt a rendszert működteti, karbantartja. Meghatározza e szervezet feladat és jogkörét is! (Erre épül a vagyönvédelmi szervezet Szolgálati Utasítás-a és a többi okmányai.)
- Elkészülnek az alacsonyabb szintű szabályok, (házirend, üzemvezetői utasítás stb.) egészen a munkaköri leírásokig lebontva.
- Általában jellemző:
- Nem képzelhető el két egyforma „okmány csomag”.
- A dokumentumok tartalmi mélységét a szervezet tevékenységének jellege, a szervezet nagysága és a kockázatelemzésből levont következtetések határozzák meg.
- Vagyönvédelmi szervezetnek általában feladata minden veszteségforrás észrevételezése, tűz-, munka- és környezetvédelmi szabályok betartásának ellenőrzése, rendkívüli esemény esetén gyors, szakszerű azonnali intézkedések megtétele. Feladata továbbá: illetéktelen személyek távoltartása, helyszínről történő eltávolítása stb.
- A biztonsági szervezet jelentése alapján a szervezet vezetője a szabálysértőkkel szemben felelősségre vonást alkalmaz.
- A biztonsági szervezet folyamatos adatgyűjtést - kockázatelemzést végez, eseményeket elemez, szabályváltoztatást - új szabály bevezetését kezdeményezi.

Megítélésem szerint ezek az elemek megfelelnek a rendvédelem magánbiztonsági szintű elemeinek.

Melyek az így működő szervezet jellemzői?

- Jogkövető módon működik.
- Nyugodt, szervezett tevékenység folyik (mely kihat a dolgozók viselkedésén és hangulatán keresztül a munkahelyen kívüli időszakokra is. Sőt, az ilyen szervezet közelében élők abban a tudatban tölthetik idejüket, hogy innen nem fenyegeti őket semmilyen veszély).
- Magas szintű a biztonságérzet.
- Pozitívan hat a szervezet eredményes működésére.
- Csökken a rendkívüli események száma és a szervezet vesztesége.
- Csökken a rendvédelmi szervek leterheltsége.
- Rendvédelmi szervek esetleges beavatkozásuk esetén szakszerű előkészítő tevékenységgel és munkájukat segítő partnerrel találkoznak.
- Csökken a kár nagysága, így a biztosító helytállási kötelezettségének nagyságrendje.

A fentiekből látható, hogy a magánbiztonsági szervezetek tevékenysége és az állami rendvédelem sok azonosságot mutat és szoros kölcsönhatásban van, amit fejleszteni lehet és érdemes! A magánbiztonsági képzésből kikerülők, e szakterületeken működő szakemberek képesek a feladatokat megoldani, képesek a változó követelményekhez igazodni, mert vannak alapok!

Sajnos jellemző, hogy a szakmunkás bizonyítvánnyal rendelkező személy nem a veszélyhelyzetek felderítésével-megelőzésével, hanem „pótcselekvésként” például fénymásoló kezelésével, vagy bevásárló kocsik rendezésével van megbízva, holott arra lett felkészítve, hogy legyen képes konfliktushelyzetet kezelni, támadást elhárítani, jogszerűen tevékenykedni, veszélyhelyzetben higgadtan, szakszerűen és gyorsan cselekedni, az érkező szakszolgálatok tevékenységét hatékonyan segíteni, elsősegélyt nyújtani, szükség esetén arányos mérvű testi kényszerrel személyt eltávolítani. Mindezek akkor is igazak, ha tudjuk, hogy a szakképzés színvonala igen sok kívánnivalót hagy maga után.

Legfőbb akadály, hogy a biztonsági szervezetet igénybe vevők ezeket nem igénylik, legalábbis ritka a kivétel! Nincs kellő értéke, erkölcsi és anyagi megbecsülése a biztonságnak, e szakterületeken dolgozóknak. (Jellemző: melyik a legolcsóbb?!)

Mit kell(-ene) tenni?! Felkelteni a megfelelő biztonság iránti igényt Hogyan?

- Bemutatni a pozitív példákat (ráébresztés).
- Állami szabályozók útján bizonyos szintű fenyegetettséget teremteni. Rendvédelmi és egyéb szakszolgálati szervek kivonulását követően vizsgálni, hogy az érintett megtett-e minden tőle elvárhatót az esemény elkerülése érdekében). Vizsgálatba magánbiztonsági szakértőket bevonni.
- Biztosító útján gazdaságilag érdekeltté tenni a biztonsági szolgálatot igénybe vevő szervezetet, ha veszélyeztetettségének megfelelő szintű biztonsági rendszert működtet.

A „mit kell(-ene) tenni?” javaslatomat két példával kívánom alátámasztani:

1) Sporttörvény, ahol a helyzet már annyira kiélezetté vált, hogy a labdajátékok vonatkozásában előírta a szervezőknek vagyongvédelmi szolgáltató vállalkozás igénybevételét. Az MLSZ pedig ennél is tovább ment, mert megkövetelte klubjaitól, hogy ezen biztosítást végrehajtó szervezetekben csak olyan személyek tevékenykedhetnek, akiknek külön – mintegy a Megbízó által – előírt vizsgája van. Ennek a biztonságra vonatkoztatott pozitív hatása meg is mutatkozott, bár az egyesületek a költségnövekedés miatt nem önszántukból tettek eleget az elvárásoknak, ugyanis e rendezvényeket az MLSZ ellenőriztette és a szabálysértőket szankcionálta. A speciális felkészítést a vagyongvédelmi kamara szervezte. Tehát ebben az esetben együtt jelent meg az állami követelmény és az érintett szervezet magánbiztonságra vonatkozó magasabb elvárása a rend fenntartása és a megbomló rend szakszerű helyreállítása érdekében. Ennek pozitív hatását az állami rendvédelmi szervek is érzékelték.

2) A zenés, táncos rendezvények biztonságának fokozására irányuló kormányrendelet a West Balkán tragédia kapcsán. Ebben az esetben is az állami kényszer irányította a magánbiztonság felé a rendezvényszervezőket azzal, hogy előírta megfelelő szakvégtzettséggel rendelkező rendezők foglalkoztatását. (biztonságszervező és rendezvénybiztosító végzettség). Itt kell megjegyezni, hogy a lényeg hiányzik: azaz olyan biztonsági terv, mely a veszélyeztetettség arányos és a terv készítője vállalja a felelősséget az elkészített okmányokért. Tudniillik a Rendőrség képviselőjének egyetértése még nem jelenti azt, hogy átvállalja a felelősséget, mivel a kockázatelemzést nem ő végezte és a feladatra alkalmas személyek kiválasztásában valamint felkészítésében nem vett részt. Ebből az következik, hogy a Rendőrség képviselője csupán a közbiztonságra gyakorolt hatását tudja vizsgálni.

Sajnos az is hibája a rendeletnek, hogy normatív létszámot ír elő, ami szakmailag semmilyen formában nem támasztható alá. Szerencsésebb lett volna kivételek nélküli tervkészítési követelményt előírni, annak megőrzési idejét meghatározni. Rendkívüli eseménykor a terv szakszerűségét, és a végrehajtás megfelelőségét vizsgálni magánbiztonsági szakember bevonásával. Ugyanis az alkalmazott technika, a rezsím intézkedések, a rendezvény jellege, a helyszín, stb., mind hatással vannak a szükséges létszám és felkészültség meghatározására. Természetesen mindez a hatósági ellenőrzések szükségességét nem vonja kétségbe.

Összefoglalva:

Rendelkezésre áll egy jó alapokkal és szakmai gyakorlattal rendelkező magánbiztonsági állomány úgy a tervezés, mint a vezetés és a végrehajtás szintjén. Ezek a személyek adott szervezet állományába vehetők és szakmai felkészültségük kamatoztatható, vagy a biztonsági szolgáltató ágazatban rendelkezésre állnak és képesek a megfelelő szintű biztonsági szolgáltatást nyújtani. Ebben az esetben még az az előny is meg van, hogy a biztonsági vállalkozás és az ott dolgozó személyek előélete megfelel az állam által garantált közbizalomnak. Egy ilyen biztonsági szervezet képes hatékony partnere lenni az állami szerveknek.

A rendszerváltás óta összegyűjtött szakmai tapasztalatok, az eddig elkészített irányelvek-ajánlások biztosítják, hogy folytatódhat a szakmai szabályok kidolgozása, a

továbbképzés rendszerének kimunkálása és bevezetése, a változó körülményekhez és elvárásokhoz való igazodás. Célszerű lenne, hogy a Vagyonvédelmi Kamara legyen a „téma gazda” szoros együttműködésben a Rendőrséggel és a magánbiztonság területén működő egyesületekkel-szakmai szervezetekkel. Egyre határozottabban körvonalazódik a magánbiztonság, mint önálló – más biztonsági és rendészeti ágazatokkal – nem helyettesíthető és nem pótolható szakterület.

Egyetlen dolog hiányzik az érdemi továbblépéshez: a megbízó igénye, a biztonság értékárányos elismerése és ennek megfelelő anyagi megbecsülése!

Tanulmányom célja a téma iránti figyelem felkeltése, továbbgondolására ösztönzés, hogy eljussunk odáig, a biztonság olyan szaktevékenység, melyet érdemes magánbiztonsági szakemberre bízni. Az erre való igény felkeltésének eszközeit és módszereit tovább kell keresni, finomítani.